

אזור ההר

ירושלים

1. מערך שיעור : שבחי ירושלים

מילים : מן המקורות - פרק קמ"ז בספר תהילים.

לחן : אביהו מדינה

על השיר :

אביהו מדינה, (נולד ב-19 באוגוסט 1948) הוא זמר, פזמונאי ומלחין בולט במוזיקה הישראלית, בזמר המזרחי והים-תיכוני בישראל. תרם רבות בשיריו להכרה התקשורתית של הזמר המזרחי, שהפך עם השנים לחלק בלתי נפרד מהזמר העברי.

בשנת 1976, פנה לאביהו מדינה החזן יגאל בן חיים, בבקשה להלחין פיוט מן המקורות, שיבוצע בפסטיבל פייטנות בירושלים. מדינה ענה שהוא לא כותב פיוטים אך בן חיים אמר לו "המנגינות שלך הן פיוטים, אתה אפילו לא יודע את זה". מדינה בחר בשתי שורות ממזמור קמ"ז בתהילים, הלחין אותן, ויצר את השיר "שבחי ירושלים". הפייטן לא חזר אליו, והשיר הונח באחת מהמגירות בהן אביהו מדינה הניח שירים שלא נסתיימה כתיבתם. בשנת 1985 כשעבד על אלבום שירים של להקת, "צלילי הכרם", היה חסר שיר שיחתום את האלבום. מדינה הזמין את הזמר דקלון, חבר הלהקה, שיחפש אצלו בבית, בין הסקיצות, שיר מתאים. דקלון מצא את השיר "שבחי ירושלים", שמדינה בעצמו כבר לא זכר שכתב אותו. דקלון אהב את השיר, ובחר בו.

מטרת השיעור

1. לפתח הבנה לגבי חשיבותה של ירושלים בתרבות ובזהות היהודית.
2. להכיר את משמעויותיה השונות של ירושלים בהיבט הגאוגרפי וההיסטורי
3. לעורר בקרב התלמידים שייכות לירושלים ולערכיה.
4. להבין את חשיבותה של ירושלים כעיר מרכזית בתולדות העם היהודי לדורותיו.
5. להכיר את מבנה העיר העתיקה ושעריה.
6. לעורר סקרנות אודות ירושלים .
7. להכיר את מאפייני הלחן
8. לקשר בין הטקסט למוזיקה בשיר

אמצעי עזר

מפת ירושלים העתיקה והחדשה

צילומים וציורים של ירושלים העתיקה והחדשה. (אז והיום)

מהלך השיעור

השמעה והקראה של השיר "שבחי ירושלים" ודיון על המושגים והערכים המופיעים בו.

שאלות פתיחה לבחירה :

- מה אתם יודעים על ירושלים? האם ביקרתם בה?
- מדוע זו עיר חשובה?
- מה היא מייצגת עבורכם?
- היכן ירושלים ממוקמת במפה?
- מה משמעות המילה "ציון" לדעתכם?

קשר בין טקסט השיר למוזיקה

- קראו את מילות השיר. מה נושא השיר? (בחרו : שיר הלל, שיר תפילה לירושלים, שיר ריקוד, שיר אהבה)
- מצאו בשיר מילים נרדפות : (שבחי- הללי, הי- אלוהי, ירושלים- ציון)
- האזינו לדקה הראשונה בביצוע. של אביהו מדינה ולהקת חיבה.
- תארו את אופי המנגינה? (מרגש, עצוב, בכיני, תפילה, מלא געגוע, מזרחי, מסתלסל).
- האם לחן השיר מתאים לנושא השיר?
- באיזו מילה בחר המלחין אביהו מדינה לחזור פעמיים? (הללי)
- מדוע לדעתכם הבלט מילה זו? (להדגיש את מסר השיר- להלל ולשבח את העיר)

הצגת מפה של ירושלים והסבר על מיקומה הגיאוגרפי.

תמונות : הצגת תמונות של מקומות בירושלים (מקומות קדושים כמו : הכותל המערבי, הר הבית, בית כנסת הגדול וכד' וכן ומוסדות השלטון המיוחדים את עיר הבירה).

הצעות לנושאי דיון :

- מה ייחודה של ירושלים כבירה ?
- במה מתבטאת קדושתה של ירושלים?
- מדוע ירושלים חשובה לכל כך הרבה אנשים?
- ציינו אירועים היסטוריים שהשפעתם על העיר גדולה?
- מה לדעתכם אומר השיר על ירושלים?

- הסבר על המושג "ציון" – (שם נרדף לירושלים)
- אלו שמות של ירושלים אתם מכירים ומה משמעותם? (ראה נספח)
- מה תרומתה של העיר העתיקה לעיר ירושלים החדשה?
- דוד המלך מגיע במנהרת הזמן לביקור בירושלים היום, הציעו לו משפט לומר בהגעתו.

עבודת מיני חקר

בחרו אחד מהשערים של ירושלים וחקרו אותו.

1. מה שם השער הנבחר? ספרו מה משמעות שמו של השער, ומה משמעות המבנה שלו.
2. מהו הסיפור ההיסטורי "שמספר" השער?
3. ציינו באיזה כיוון (כיווני רוחות השמים) של ירושלים העתיקה נמצא השער.
4. הסבירו מהי חשיבות השערים בעיר העתיקה. (התייחסו גם למבנה השער)

פעילות יצירתית

-בהשראת השיר יוזמנו התלמידים לצייר או ליצור קולאז'.

-כתבו את סיפורו של דוד המלך, המגיע מעיר דוד במנהרת הזמן, לביקור בירושלים הגדולה כפי שהיא היום. (ניתן לסמן על המפה, את האתרים בהם יבקר דוד המלך).

קישורים להעשרה ופעילויות נוספות

[ירושלים במפות עתיקות](#)

[שמות העיר ירושלים](#)

[שערים ורבעים בירושלים עבודת חקר](#)

[פורטל עובדי הוראה ירושלים](#)

[הרחבה למורה למוזיקה](#)

סגנון מוזיקלי

השיר מתאפיין בסגנון מזרחי. האזינו לביצוע ונסו לזהות את כלי הנגינה המאפיינים את המוזיקה המזרחית המופיעים בביצוע זה : בביצוע.

הביצוע מתחיל בכלי נשיפה- _____ לרקע פריטה על הכלי המזרחי המעוגל- _____
אח"כ מצטרפות כלי הפריטה בצלילי ה- _____ ובהמשך כלי הקשת- _____,
וכלי פריטה מיוחד בצורת טרפז ומיתרים רבים- _____ וכלי הקשה- _____

(קישורים לצליל הכלי : עוד , חליל נאי , גיטרות , קחון ומצילה, כינור, קאנון ,

משימת חקר- השוואת ביצועים
האזינו לביצועים השונים והשוו בין המרכיבים השונים.

<u>ביצוע מס' 4</u>	<u>ביצוע מס' 3</u>	<u>ביצוע מס' 2</u>	<u>ביצוע מס' 1</u>	
				מי שר? (גבר, אישה, קבוצה..)
				כיצד שרים? (סולן, דואט, שירת מענה, מקהלה)
				תזמור (אלו כלים מלווים)
				מה מיוחד בביצוע?

איזה
ביצוע

אהבתם במיוחד ומדוע?

משימה יצירתית בשילוב AI

מילות השיר לקוחות מספר תהילים בתקופת התנ"ך.
חקור בצ'ט באילו כלים נגנו הלוויים בבית המקדש בירושלים בתקופת התנ"ך.
ערוך השוואה בין הכלים המזרחיים במשימה הקודמת לבין כלי המקדש.
האם יש דמיון בין הכלים בתקופות השונות?

הרחבה למורה למוזיקה- הרחבה מתוך שיר של יום